

در دوره قاجار، مراغه پس از تبریز که ولیعهدنشین قاجارها بود، دومین شهر پرجمعیت آذربایجان محسوب می‌شد. از این رو بسیار مورد توجه حکمرانان قاجاری قرار گرفت. **عباس میرزا** در زمان حکومت در آذربایجان، دستور داد تا شهرهای مهم این ایالت، از جمله مراغه، از شکل قدیمی خود خارج شوند و خیابان‌ها و عمارات به شکلی نوین بازسازی شوند. او همچنین دستور ایجاد مراکز عمومی، گردشگاه‌ها و باغ‌ها را برای تفریح مردم صادر کرد.

مراغه طی انقلاب مشروطه از جمله شهرهایی بود که سرداری این نهضت را برعهده داشت. «تهضت انجمن مراغه» و نقش آن در انقلاب مشروطه در مراغه از جمله مباحث مهم سیاسی در این دوره است. انقلابیون و آزادی‌خواهانی مانند **ملا محمد حسن مقدس و میرزا عبدالحسین انصاری** از جمله مهم‌ترین انقلابیون این سرزمین هستند که در راه آزادی به شهادت رسیدند. بناها، بازارها و مسجدهای باقی‌مانده از دوره قاجار گویای توجه امیران قاجار به این شهر است.

این شهر را که قدمت و سابقه بسیار در تعلیم و تربیت دارد، باید از جمله اولین شهرهای ایران دانست که مدرسه و مکتب در آن گسترش بسیار داشت. «مدرسه احمدک» ظاهراً اولین مدرسه رسمی این شهر است که در سال **۵۲۹** قمری تأسیس شد. همچنین «مدرسه عزیه» که در حدود سال **۶۵۵** برپا بود و «مدرسه اتابکیه» که **کمال‌الدین قزوینی** از معلمان آن بود. دیگر مدرسه‌های مراغه که در طول تاریخ مرکز علم و پرورش دانشمندان بسیار بوده‌اند، عبارت‌اند از: «مدرسه محیه» متعلق به سال **۶۰۷** و «مدرسه سیواسی» که در حدود سال **۶۸۰** روز **۱۲** شوال **۱۳۲۴** اولین مدرسه به سبک نوین با نام «مدرسه سعدیه» توسط **محمدعلی خوبی** (ضیاءالحکما) در مراغه تأسیس شد.

کشفیات زمین‌شناسی در مراغه

در سال **۱۲۱۸ شمسی (۱۲۵۶ قمری / ۱۸۴۰ میلادی)**، کنسول روسیه به نام خانیکوف که در تبریز مستقر بود، براساس گفته‌های مردم محلی، توانست مقادیر بسیاری استخوان و فسیل از اطراف شهر مراغه به دست آورد. مدت‌ها پس از این کشف، در سال **۱۹۷۴ تا ۱۹۷۶** میلادی، گروهی از متخصصان موزه تاریخ طبیعی آمریکا به حفاری و مطالعه در همان محل پرداختند. در نتیجه قدمت این منطقه، از نظر زمین‌شناسی **۵ تا ۱۱** میلیون سال قبل، یعنی مربوط به اواخر دوران «میوسن» و اوایل «پلیوسن» تعیین شد. در نتیجه این تحقیقات بود که نزدیک به سه هزار قطعه فسیل گیاهی و حیوانی از این منطقه کشف شد. بازگرداندن این فسیل‌ها به ایران، از جمله مباحثی بود که در دادگاه لاهه مطرح و در نتیجه مقادیری از این فسیل‌ها به ایران بازگردانده شد.

در سال **۱۷۲۵** میلادی (**۱۱۳۷ قمری**) با نفوذ عثمانی‌ها به آذربایجان، مراغه به تصرف آنان درآمد. تسلط عثمانی‌ها بر این شهر تا زمان پیروزی نادرشاه بر عثمانی‌ها در میان‌دوآب در سال **۱۱۴۲** ادامه یافت.

وجود راه‌های زمینی، هوایی و ریلی، در کنار موقعیت ویژه جغرافیایی و آب و هوایی، امکان رشد اقتصاد، تجارت و صنعت را به بهترین شکلی برای مراغه فراهم آورده است. تولید فرش، محصولات کشاورزی و صنایعی مانند صابون‌سازی و شیشه‌سازی، و کارخانجات تولید ماسه و شن، به همراه رشد گردشگری به‌ویژه در سال‌های اخیر موجبات پیشرفت همه‌جانبه شهر را فراهم آورده است.

